

Iszkaszentgyörgy épített öröksége

A megye északnyugati részén fekvő, főútról leágazó többutcás település, részben szabálytalan utcákkal és közökkel, központjában szabálytalan térrel. • Legrégebben lakott része az ún. Zsidóhegy. A középkorban területén három falu létezett különböző birtokosokkal: Szentgyörgy (első említése 1352-ből), Atya (első említése 1339-ből) és Iszka (első említése 1193-ból). Határában zajlott le 1601. október 8-15. között a szentgyörgymezei csata. 1691-ből származó pecsétje már az Iszkaszentgyörgy formát őrizte meg. A falu a török időkben elpusztult. A XII-XV. században a keresztes vitézek birtokolták. A XVIII. század végén birtokosa a magyar lakosok mellé német családokat telepített be. A XVII-XVIII. században az Amadé család, 1800-tól a Bajzáthok, 1871-től a Pappenheimék birtoka volt. Római katolikus plébániája 1732-ben jött létre. 1941-ben bauxitbányát nyitottak a településen.

ENTZ – SISA 1998 (84.), VIRÁG 2005 (76.)

Szentháromság plébániatemplom

A falut szegélyező egyik dombon szabadon álló klasszicista épület. 1728-31 között épült templom helyén építtette Bajzáth György 1825-től, 1845-ben már állt, a szentély 1859-60-ban készült el. 1941-43-ban renoválták. Egyhajós, kereszthajós, félköríves apszisú, homlokzati tornyos templom. A szentélyből két oldalt nyílik a sekrestye és az oratórium. A főhomlokzat ajtaja egyenes záródású, fölötté lunetta ablakkal. A homlokzatot timpanon zárja le, alatta két pár ión fejezetes falsáv látható. Középen kupola emelkedik. A jobb oldalhomlokzaton két dór oszlopos portikusz áll. Műemlék.

ENTZ – SISA 1998 (84-85.), TAK 2017 (14.)

Református templom

Lelkészlak kertjében szabadon álló, késő barokk, többszörösen átalakított templom. Épült 1783-ban, a torony 1790-ben. Bővítésére 1827-ben került sor. Téglalap alaprajzú, rövid oldalhoz csatlakozó toronnyal, hosszú oldalhoz csatlakozó előcsarnokkal. Síkmennyezetes belső tér. A gyülekezet 1911-ben orgonát, 1927-ben két harangot vásárolt. 1948-ban a templomot, majd 1950-ben a parókiát is újjáépítették. 1999-ben renoválták a toronysisakot. Felszereléséhez tartozik egy réz serleg Keszöcze Gergely, Iszkaszentgyörgy 1651 mesterjeggyel. Műemlék.

ENTZ – SISA 1998 (85.), TAK 2017 (12-13.)

egykori Amadé-Bajzáth-Pappenheim-kastély

Parkban, szabadon álló, egyemeletes, összetett alaprajzú épület nagy gazdasági szárnyakkal. Épült a XVIII-XX. században több periódusban. A középső rész építése az 1700-as években kezdődött. Bajzáth György ehhez építtetett hozzá az 1820-as évektől, saját gyártású téglából és cserépből. Jelentős átépítésére Pappenheim Siegfried idejében került sor. Ehhez Gabriel Seidl építészrt kérték fel. Ekkor bontották el a nyugati mellékszárny oszlopos részét, s helyette épült a gazdagon díszített neobarokk épület. A nyugati végéhez egy emeletes oszlopos folyosó kapcsolódott, amely egy kör alakú, társalgóként használt épületrészben végződött. Később e folyosó oldalait beépítették.

ENTZ – SISA 1998 (85-86.), TAK 2017 (9-11.), VIRÁG 2005 (77-79.)

Szent György kápolnaoszlop

A szentgyörgyi dűlő északi sarkán álló oszlop elődje egy szentképet tartó falifülke-építmény volt. Formája eltér az útmenti keresztekétől. Csak a csúcsán található egy korpusz nélküli görögkereszt. Alatta a négy oldalán festett képen az országútra néző Szent György, a falu védőszentje, a legelő felé Szent Vendel, a jószágok patrónusa, majd a Pietà, a halott Krisztus édesanyja ölében, végül Szent Antal, a szegények pártfogója, a gazdagok megintója, az elveszett jószágok megkeresője. Készítetője Pappenheim Sándor és Bajzáth Valéria gyermeke, Pappenheim Siegfried volt, aki minden bizonnyal apja családjának eredeti hazájának stílusát ültette át új uradalmába.

TAK 2017 (15.)

Szent Rozália sírkápolna

A családi sírkápolna földalatti sírboltját 1824-ben építtette Bajzáth György báró, majd később kápolnát emeltetett fölé, amelyet édesanyja, Sólonyi Rozália emlékére Szent Rozália tiszteletére szenteltetett fel 1846-ban. Özveggy pészaki báró Bajzáth Györgyné, született Berneki Bernrieder Mária e kápolnát újjáépíttette, új boltozattal, tetővel, toronnyal, ajtóval, ablakokkal és díszítményekkel. 1871. november 29-én avatta fel Stekl Alajos alesperes, iszkaszentgyörgyi plébános. Az építmény örök nyughelyül szolgál a család több tagja és hozzátartozóik számára. A kápolnát a falu egészen az 1990-es évek végéig ravatalozóként használta. Felújítása után a tervek szerint, a család óhajának megfelelően ökumenikus imahellyé alakítják, az 1601-es csata emlékhelyének részeként.

TAK 2017 (16.)

Felhasznált irodalom

- ENTZ – SISA 1998 Entz Géza – Sisa József (szerk.): Fejér megye művészeti emlékei. The Historic Monuments of Fejér County. Székesfehérvár, 1998, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézet – Szent István Király Múzeum. (= Szent István Király Múzeum Közleményei A sorozat 34. kötet)
- TAK 2017 Településképi arculati kézikönyv, 2017.
- VIRÁG 2005 Virág Zsolt: Magyar kastélylexikon. 3. kötet. Fejér megye kastélyai és kúriái. Budapest, 2005, Fo-Rom Invest.